

Силабус
навчальної дисципліни
Педагогіка
2021-2022 навчальний рік

Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (українська мова і література, англійська мова)»
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 українська мова і література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач	Надія ЩЕРБАКОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-pedagogiky/composition-kaf-pedagogiky/scherbakova/
Контактний телефон	+38 066 792 17 21
Е-mail викладача:	Nadiyasherbakova@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 08.00-09.00, ауд. 317, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6 / 180 год.	очна (денна)	30 год.	30 год.	120 год.	екзамен
	заочна (дистанційна)	8 год.	8 год.	164 год.	

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: педагогіка, дидактика, освіта, навчання, виховання, зміст освіти, принципи і правила, методи та засоби, форми й системи навчання й виховання, моніторинг навчальних досягнень, технології навчання й виховання.

Метою курсу є опанування теоретичними знаннями із загальної педагогіки; формування вмінь моделювати освітній процес у закладах загальної середньої освіти згідно з сучасними вимогами, формування системного педагогічного мислення, професійної самосвідомості.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні засади виховання, навчання і розвитку особистості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** сукупність відомостей про: предмет, завдання, категорії, етапи розвитку та джерела педагогіки, систему педагогічних наук, зв'язки педагогіки з іншими науками; методи, елементи та послідовність етапів науково-педагогічного дослідження; фактори та рушійні сили розвитку й формування особистості; компоненти змісту освіти, нормативні документи, у яких його відображено; сутність і структуру процесів навчання й виховання; принципи, методи, засоби, організаційні форми, навчання й виховання; особливості оцінювання навчальних досягнень учнів, виявлення рівнів їхньої вихованості; теоретичні засади управління закладом загальної середньої освіти та планування його діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** здійснювати категоріальний аналіз базових педагогічних понять; установлювати взаємозв'язки між педагогічними науками та міжпредметні зв'язки педагогіки з іншими науками; формувати концептуальний апарат дослідження (актуальність проблеми, об'єкт, предмет, мету та завдання); відбирати оптимальні наукові методи відповідно до об'єкта, предмета й цілей дослідження; передбачати результати позитивного і негативного впливу біологічних, соціальних, культурологічних та інших чинників на розвиток особистості; з'ясувати рушійні сили процесів навчання і виховання, виявляти зв'язки між складниками цих процесів; визначати умови взаємодії методів і прийомів навчання й виховання, проєктувати реалізацію методів навчання й виховання в заданих педагогічних ситуаціях; обґрунтовувати вибір різних видів, форм і методів перевірки результатів навчання й виховання, диференціювати рівні навчальних досягнень і вихованості учнів за встановленими критеріями; здійснювати системний аналіз концептуальних положень навчання й виховання.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ЗК-1. Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).</p> <p>ЗК-2. Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).</p> <p>ЗК-3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розуміння проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p> <p>ПК 2.1. Здатність моделювати зміст навчання української мови, української літератури, англійської мови відповідно до обов'язкових результатів навченості учнів.</p> <p>ПК 2.2. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, засобами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПК 2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання.</p> <p>ПК 2.4. Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання української мови, української літератури,</p>	<p>ПРЗ 1.8. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу.</p> <p>ПРЗ 2.2. Ґрунтовні знання освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу) і можливостей її/його інтеграції з іншими освітніми галузями/навчальними предметами (інтегрованими курсами).</p> <p>ПРЗ 2.3. Методики й технології моделювання змісту навчання з української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.4. Ключові компетентності учнів і вміння, спільні для всіх компетентностей, відповідно до державних стандартів освіти.</p> <p>ПРЗ 2.5. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів і рівнів сформованості їхніх компетентностей з української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.6. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання учнів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.7. Форми, методи та засоби навчання, виховання й розвитку учнів різних вікових груп засобами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.8. Технології навчання, виховання й розвитку учнів засобами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.9. Зміст і особливості технологій і методик особистісно орієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів за собами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2.10. Технології розвитку критичного мислення учнів.</p> <p>ПРЗ 2.11. Компетентнісний підхід до оцінювання результатів навчання учнів з</p>

англійської мови.

ПК 2.5. Здатність розвивати в учнів критичне мислення.

ПК 2.6. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів з української мови, української літератури, англійської мови на засадах компетентнісного підходу.

ПК 2.7. Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів засобами української мови, української літератури, англійської мови.

ПК 2.8. Здатність використовувати когнітивно-дискусивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською та англійською мовами, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт (**предметно-методична компетентність**).

ПК 4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, що сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.

ПК 4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність (**психологічна компетентність**).

ПК 5.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

ПК 5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі (**емоційно-етична компетентність**).

ПК 6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі.

ПК 6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ПК 6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (**компетентність педагогічного партнерства**).

української мови, української літератури, англійської мови.

ПРЗ 2.12. Підходи до формування ціннісних ставлень учнів.

ПРЗ 4.5. Види пізнавальної діяльності учнів.

ПРЗ 4.6. Основні умови формування мотивації учнів до навчання.

ПРЗ 4.7. Основні стратегії, спрямовані на посилення взаємодії учнів (створення правил класу, кооперативні форми навчання, проєктний підхід тощо).

ПРЗ 4.9. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, що сприяють розвитку уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозумінню.

ПРЗ 5.1. Методи ведення діалогу та полілогу, усвідомленого та емпатійного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; культура діалогу.

ПРЗ 5.2. Розмаїття та унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання й трансформації конфліктів.

ПРЗ 6.1. Переваги та основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнем.

ПРЗ 6.2. Основні ролі вчителя у професійній діяльності.

ПРЗ 6.3. Основні форми та засоби визначення запитів та очікувань батьків.

ПРЗ 6.4. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах учнів.

ПРЗ 6.5. Основні завдання членів команди психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

ПРЗ 7.1. Інструменти забезпечення інклюзивного навчання. Принципи, форми та методи ефективної підтримки осіб з особливими потребами.

ПРЗ 7.2. Технології індивідуального та диференційованого навчання.

ПРЗ 7.3. Способи виявлення здібностей, інтересів, реальних навчальних можливостей учнів.

ПК 7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

ПК 7.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей, інтересів (**інклюзивна компетентність**).

ПК 8.1. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі.

ПК 8.2. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя (здоров'язбережувальна **компетентність**).

ПК 9.1. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів (**проєктувальна компетентність**).

ПК 10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

ПК 10.2. Здатність планувати освітній процес (**прогностична компетентність**).

ПК 11.1. Здатність організувати процес навчання, виховання й розвитку учнів.

ПК 11.2. Здатність організувати різні види й форми навчально-пізнавальної діяльності учнів у мовній і літературній освіті (**організаційна компетентність**).

ПК 12.1. Здатність здійснювати оцінювання й аналіз результатів навчання учнів з української мови, української літератури, англійської мови

ПК 12.2. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювати результатів навчання з української мови, української літератури, англійської мови (**оцінювально-аналітична компетентність**).

ПК 13.1. Здатність використовувати інновації в навчанні української мови, української літератури, англійської мови.

ПК 13.2. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності (**інноваційна компетентність**).

ПРЗ 7.4. Середовище як чинник розвитку особистості учнів.

ПРЗ 8.1. Ознаки безпечного освітнього середовища. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я учнів.

ПРЗ 8.2. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

ПРЗ 8.3. Види та прояви насильства, булінгу, правила запобігання та протидії їм.

ПРЗ 9.1. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів), їх інтеграції.

ПРЗ 10.1. Методики педагогічного прогнозування. Види та етапи планування освітнього процесу.

ПРЗ 10.2. Зміст модельних навчальних програм з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів). Вимоги до навчальних програм.

ПРЗ 11.1. Вимоги законодавства щодо організації освітнього процесу. Форми організації освітнього процесу, види й форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

ПРЗ 12.1. Види оцінювання результатів навчання учнів. Форми оцінювання. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів з української мови, української літератури, англійської мови.

ПРЗ 12.2. Методики здійснення формувального, поточного, підсумкового оцінювання. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень.

ПРЗ 12.3. Методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності учнів та її результативності. Методи та прийоми, методики і технології здійснення самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання української мови, української літератури, англійської мови.

ПРЗ 13.1. Освітні інновації, їхні характеристики. Особливості організації

ПК 14.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби (**рефлексійна компетентність**).

інноваційної педагогічної діяльності.

ПРЗ 13.2. Методи виявлення проблем у педагогічній діяльності, визначення характеру та причин їх появи. Методи роботи з різними джерелами інформації з метою розв'язання проблем і запобігання їм.

ПРЗ 14.1. Механізм моніторингу професійної діяльності вчителя.

ПРЗ 14.2. Загальні та професійні компетентності вчителя. Вимоги до професійної діяльності вчителя української мови, української літератури, англійської мови з урахуванням змін в освітній політиці, змісті освіти.

ПРУ 1.7. Формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.

ПРУ 2.1. Визначити предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їхніх освітніх потреб.

ПРУ 2.2. Формувати в учнів уявлення про освітню галузь/навчальний предмет (інтегрований курс) на основі сучасних наукових досягнень.

ПРУ 2.4. Розвивати в учнів ключові компетентності й уміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до застосування їх у навчальній діяльності.

ПРУ 2.5. Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) під час підготовки та проведення навчальних занять.

ПРУ 2.6. Формувати в учнів розуміння природних зв'язків різних процесів, уміння розв'язувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань із різних освітніх галузей; розвивати в учнів системне мислення.

ПРУ 2.7. Добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття,

вікових та індивідуальних особливостей учнів.

ПРУ 2.8. Застосовувати інноваційні технології навчання української мови, української літератури, англійської мови.

ПРУ 2.9. Упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів.

ПРУ 2.10. Формувати в учнів уміння аналізувати, обґрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання, висувати власні припущення, розрізняти факти й здогади, узагальнювати інформацію.

ПРУ 2.11. Застосовувати технології розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей і потреб, здатності до осмислення власних рішень і їх наслідків, навичок рефлексії.

ПРУ 2.12. Розвивати в учнів здатність протистояти інформаційному тиску, усві домлювати маніпуляції.

ПРУ 2.14. Формувати ціннісні ставлення в учнів у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку.

ПРУ 4.1. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та інших особливостей учнів.

ПРУ 4.2. Складати (брати участь у складанні) індивідуальну програму розвитку та/ або індивідуальний навчальний план учня, іншим чином сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

ПРУ 4.6. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів.

ПРУ 4.7. Створювати умови для формування мотивації учнів до навчання.

ПРУ 4.8. Використовувати стратегії, що заохочують учнів до ефективної взаємодії

ПРУ 4.11. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного редагування.

ПРУ 5.1. Організувати діалог і полілог з учнями та іншими учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини та

	<p>суспільні цінності.</p> <p>ПРУ 5.2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого та емпатійного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 5.3. Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав і захисту учнів в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 6.1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнем.</p> <p>ПРУ 6.2. Застосовувати для забезпечення суб'єкт-суб'єктного підходу навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, підтримування їх прагнення до саморозвитку, розкриття їхніх здібностей і пізнавальних можливостей.</p> <p>ПРУ 6.3. Визначати й урахувати запити й очікування батьків щодо навчання своїх дітей, участі в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 6.4. Залучати батьків до участі в освітньому процесі, а також до прийняття рішень, що стосуються навчання, виховання й розвитку учнів.</p> <p>ПРУ 6.5. Співпрацювати з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРУ 6.6. Співпрацювати із залученими фахівцями в процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану для осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРУ 7.1. Використовувати інструменти забезпечення інклюзивного навчання в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 7.2. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРУ 7.3. Організовувати процеси навчання, виховання й розвитку учнів з урахуванням їхніх потреб, здібностей і реальних навчальних можливостей.</p> <p>ПРУ 7.4. Організовувати освітній простір</p>
--	---

	<p>безпечно та з урахуванням особливостей, потреб і можливостей учнів.</p> <p>ПРУ 8.1. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил і норм, протиепідемічних правил.</p> <p>ПРУ 8.2. Уживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства серед учнів та інших учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРУ 8.3. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового та безпечного способів життя.</p> <p>ПРУ 8.4. Формувати в учнів навички здорового та безпечного способів життя.</p> <p>ПРУ 9.1. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс.</p> <p>ПРУ 9.2. Проектувати осередки навчання, виховання й розвитку в навчальному приміщенні спільно з учнями, зважаючи на їхні вікові особливості, інтереси та потреби.</p> <p>ПРУ 10.1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, особливостей діяльності закладу освіти.</p> <p>ПРУ 10.2. Планувати навчальні заняття на основі модельних навчальних програм, навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти. Розробляти навчальні програми на основі модельних навчальних програм.</p> <p>ПРУ 11.1. Організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства. Організовувати навчальні заняття різних типів.</p> <p>ПРУ 11.2. Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Раціонально використовувати навчальний час.</p> <p>ПРУ 12.1. Застосовувати різні форми оцінювання результатів навчання учнів з</p>
--	--

	<p>української мови, української літератури, англійської мови. Застосовувати до різних видів оцінювання відповідну методiku та шкалу.</p> <p>ПРУ 12.5. Розвивати в учнів уміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності. Забезпечувати зворотний зв'язок з учнями щодо сприйняття, розуміння та засвоєння ними навчального матеріалу з української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРУ 12.6. Розвивати в учнів уміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання з української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРУ 13.1. Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження.</p> <p>ПРУ 13.3. Аналізувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності й запобігання їм. Збирати, систематизувати й використовувати інформацію, що є важливою для розв'язання проблем і запобігання їм.</p>
--	--

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади педагогіки. Педагогіка як наука. Предмет і завдання педагогіки. Етапи розвитку педагогічної науки. Джерела педагогічної науки. Основні педагогічні категорії. Система педагогічних дисциплін. Зв'язки педагогіки з іншими науками. Аксиологічні основи педагогіки.

Сутність науково-педагогічного дослідження. Методологія та методика педагогічного дослідження. Методи науково-педагогічного дослідження. Науково-категорійний апарат педагогічного дослідження. Послідовність етапів організації і проведення науково-педагогічного дослідження.

Людина як організм, індивід, особистість, індивідуальність. Поняття про розвиток людини. Рушійні сили та закономірності розвитку особистості.

Чинники формування особистості. Спадковість і розвиток. Природні задатки як передумова розвитку людини. Проблема успадкування спеціальних задатків, моральних якостей.

Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Види середовища. Соціалізація людини.

Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Діяльність як чинник розвитку особистості.

Зарубіжні теорії розвитку особистості.

Вікова періодизація в педагогіці. Педагогічна характеристика учнів.

Освіта як соціокультурний феномен. Нормативно-законодавча база, що регулює систему освіти України: Концепція Нової української школи. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Поняття про систему освіти в Україні. Стратегічні завдання та пріоритетні напрями реформування освіти в Україні. Принципи побудови системи освіти. Структура системи освіти.

Академічна доброчесність. Принципи академічної доброчесності. Мотивація до роботи і навчання в ціннісно чесній академічній спільноті.

Освітнє середовище. Теорія і практика облаштування шкільних просторів — освітнього для учнів і робочого для вчителів.

Тема 2. Теоретичні засади навчання. Дидактика як теорія освіти і навчання. Історія становлення та розвитку дидактики. Гуманістична концепція та особистісно орієнтований підхід як методологічна основа дидактики. Об'єкт і предмет дидактики. Функції дидактики. Завдання дидактики на сучасному етапі розвитку педагогічної науки. Основні категорії дидактики. Система дидактичних дисциплін. Зв'язки дидактики з іншими науками (суспільними, психологічними, біологічними та ін.). Українська народна дидактика, її мета, завдання та зміст.

Поняття процесу навчання. Навчання як вид пізнавальної діяльності людини. Функції процесу навчання. Структура процесу навчання. Діяльність педагога в процесі навчання. Навчально-пізнавальна діяльність учнів.

Закони дидактики як вищий рівень узагальнення залежності між явищами процесу навчання.

Поняття закономірностей педагогічного процесу.

Поняття принципів навчання. Різні підходи до класифікації принципів навчання. Характеристика принципів навчання. Правила навчання.

Поняття змісту освіти. Компоненти змісту освіти. Історичний характер змісту освіти. Теорії формування змісту освіти. Сучасні вимоги до відбору змісту освіти. Оновлення змісту освіти в умовах реформування школи.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Нормативні документи, які регламентують зміст базової і повної загальної середньої освіти. Зміст освіти в зарубіжній школі.

Тема 3. Організація процесу навчання. Поняття методів навчання. Діалектика взаємозв'язку методів з іншими компонентами процесу навчання. Об'єктивна та суб'єктивна частина методу навчання. Функції методів навчання. Прийом як частина методу і самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Методи стимулювання навчальної діяльності учнів.

Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Критерії вибору і поєднання методів навчання.

Поняття про засоби навчання.

Поняття форм організації навчання. Класифікація форм організації навчання. Генезис систем навчання. Урок як форма організації навчання. Вимоги до сучасного уроку. Типи і структура уроків. Організація навчальної діяльності учнів на уроці.

Підготовка вчителя до уроку. Зміст попередньої та безпосередньої підготовки вчителя до уроку. Діяльність учителя у процесі реалізації плану уроку.

Нестандартні уроки.

Позаурочні форми організації навчання.

Моніторинг результатів навчання, його функції, принципи. Етапи моніторингу. Складові моніторингу навчання. Види, форми, методи перевірки. Оцінювання знань, умінь і навичок. Оцінювання рівня навчальних досягнень учнів. Поняття компетентності як результату засвоєння учнями змісту освіти. Підсумкове та формувальне оцінювання. Ключові знання і вміння вчителя під час оцінювання. Види оцінювання. Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального оцінювання. Техніки формувального оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Тема 4. Теоретичні засади виховання. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили, внутрішні і зовнішні суперечності. Поняття про мету виховання. Ідеал всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Мета національного виховання на сучасному етапі розвитку нашої держави. Головні завдання виховання.

Особливості організації процесу виховання в закладах загальної середньої освіти. Управління процесом виховання, його сутність. Сучасні концепції виховання.

Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації.

Педагогічні закономірності виховання. Принципи виховання. Співвідношення закономірностей і принципів виховання. Характеристика основних принципів виховання. Єдність і взаємозв'язок принципів виховання в педагогічному процесі.

Поняття «зміст виховання». Основні напрями змісту національного виховання..

Моральне виховання – найважливіше завдання школи й основа змісту виховання.

Поняття «розумове виховання учнів» та «розумова культура», їх специфіка і взаємодія.

Мета і сутність, завдання і зміст, основні напрями естетичного виховання учнів у шкільній практиці. Показники та рівні сформованості естетичної культури школяра.

Екологічне виховання учнів: мета і сутність, завдання і зміст, основні напрями. Показники та рівні сформованості екологічної культури школяра.

Фізичне виховання учнів. Трудове виховання і професійна орієнтація. Статеве виховання. Гендерне виховання – нагальна потреба сучасної освітньої системи. Національне виховання.

Сутність понять «метод виховання», «прийом виховання», «засоби виховання». Вибір методу та ефективність його використання. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості; методи формування суспільної поведінки; методи стимулювання діяльності та поведінки; методи контролю й аналізу рівня вихованості. Характеристика основних груп методів виховання. Застосування методів виховання в умовах організації сучасного освітнього процесу. Форми організації процесу виховання.

Тема 5. Методичне керівництво виховним процесом у школі. Колектив як соціокультурне середовище виховання і розвитку. Поняття «колектив», його сутність, ознаки, функції, структура. Поняття «дитячий колектив», його особливості. Особливості розвитку дитячого колективу. Стадії розвитку учнівського колективу (за А. Макаренком та за А. Лутошкіним). Розвиток внутрішньоколективних відносин як важливої умови формування морального досвіду школярів. Учніське самоврядування. Погляди А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського на розвиток дитячого колективу. Схема вивчення особистості учня та колективу.

Професійно-педагогічні вимоги до особистості класного керівника. Його функції і обов'язки. Організаційно-педагогічна робота класного керівника. Планування й облік роботи класного керівника. Напрями та форми роботи класного керівника. Взаємодія класного керівника з учнями, характер відносин у системі «класний керівник-клас-учень», «класний керівник-актив класу», «класний керівник-клас-учень- батьки». Виявлення ефективності виховання. Принципи превентивної педагогічної діяльності.

Сім'я – виховне середовище дитини. Види і типи сімей та особливості їх впливу на дитину. Конвенція «Про права дитини» як законодавча і моральна основа взаємин дорослих та дітей. Тенденції сімейного виховання в сучасному суспільстві. Національні традиції.

Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні про основні завдання та зміст сімейного виховання відповідно до вікових особливостей дитини. Взаємозв'язок школи та сім'ї. Педагогіка партнерства. Педагогічна етика і такт у взаємовідносинах з батьками дітей. Спілкування – основний шлях взаємодії вчителя з батьками. Особливості проведення батьківських зборів. Індивідуальні зустрічі з батьками. Шляхи залучення батьків до освітнього процесу. Педагогічна просвіта батьків.

Тема 6. Організація освітнього процесу в сучасній школі.

Сутність поняття “технології навчання”. Класифікація технологій. Принципи відбору педагогічних технологій та забезпечення педагогічного процесу. Таксономія освітніх цілей Блума.

Інтерактивна технологія навчання. Проктна технологія навчання. Технологія розвитку критичного мислення учнів.

Сутність та зміст поняття «педагогічне спілкування». Функції спілкування. Етапи педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Установка в процесі педагогічного спілкування. Конфлікт у педагогічному спілкуванні, шляхи його вирішення.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю та підсумкового контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять. Лекційні заняття оцінюються на основі зроблених конспектів лекцій. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену, який передбачає перевірку теоретичних знань та практичних навичок.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання під час поточного контролю та підсумкового семестрового контролю (екзамену) (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Лекційні заняття	7,5		
Практичні заняття	42,5		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен	50		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Лекційне заняття 1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 3		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 4			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 5				0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 6				0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 7					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 8					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 9					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 10					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 11						0,5	0,5
Лекційне заняття 12						0,5	0,5
Лекційне заняття 13							0,5
Лекційне заняття 14							0,5
Лекційне заняття 15							0,5
Всього	1	1,5	2	3	5	6	7,5

Практичне заняття 1	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 2	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 3	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 4	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 5	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 6	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 7	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 8	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 9	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 10	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 11	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 12	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 13	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 14	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 15	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Всього	16	23,5	27	29	34	39	42,5
Разом максимальна кількість набраних балів	17	25	29	32	39	45	50

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-24	25-28	29-32	33-38	39-44	45-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Екзаменаційне питання 1	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Екзаменаційне питання 2	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Екзаменаційне питання 3	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Максимальна кількість набраних балів	17	24	28	32	38	44	50

Таблиця 4. Шкала оцінювання підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
45-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
39-44	добре		B (дуже добре)
33-38			C (добре)

29-32	задовільно		D (задовільно)
25-28			E (достатньо)
18-24	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-17	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Анненкова І.П., Байдан М.А., Горчакова О.А., Руссол В.М. Педагогіка : навч. посіб. Львів : Новий світ-2000, 2018. 567 с.
2. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/25153/1/%D0%94%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.%20%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.%D0%A1.%2C%20%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%9C..pdf> Вагнер Т., Дінтерсміт Т. Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя / пер. з англ. Н. Борис. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2018. 312 с.
3. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка : підруч. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
5. Каменєва Т. М. Теоретичні основи навчання: навч.-метод. посіб. Київ: МНУЦ, 2018. 282 с. URL: http://www.irtc.org.ua/dep105/publ/2018/Teor_osnovi_navtshannya.pdf
6. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 228 с.
7. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 р. № 651-XIV. Редакція від 09.08.2019, підстава – 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
8. Про освіту: Закон України від 24.06.2020 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
9. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 27.08.2020).
10. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.
11. Нова українська школа: poradnik dla vchytelya / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>.

12. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / перекл. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 256 с.
13. Щербакова К., Щербакова Н. Методологія та організація наукового дослідження : навч. посіб. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2017. 195 с.
14. Ярошук Л. Г. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2017. 374 с. URL: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/919/1/Yaroshchuk%20L.%20%20Teoriya%20ta%20metodyka%20vyk%20hovannya.pdf>.

Додаткова

15. Башкір О.І. Теорія виховання : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С.Т. Золотухіної. Харків : ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2016. 97 с. URL : https://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zag_pedagog/Teoriya_vihovannya_nav_met_posibnik_20_03_20.pdf.
16. Богосвятська А.-М. Сучасний урок: скарбничка прийомів рефлексії. Тернопіль : Підручники і посібники, 2019. 64 с.
17. Безпечне освітнє середовище закладу освіти. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2614-bezpechne-osvtn-seredovishche-zakladu-osvti>.
18. Вагнер Т., Дінтерсміт Т. Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя / пер. з англ. Н. Борис. 2-ге вид. Київ : Наш формат, 2018. 312 с.
19. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі ї. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471.
20. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 190 с.
21. Професійне мовлення вчителя. Короткий словник термінів / уклад. Ходанич Л. П., Палько Т. В. Ужгород, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/korotkiy-slovník-terminiv-nush-dlya-profesiynogo-movlennya-vchitelya-2018-rik-17057.html>.
22. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / перекл. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2018. 256 с.
23. Професійне мовлення вчителя. Короткий словник термінів / уклад. Ходанич Л. П., Палько Т. В. Ужгород, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/korotkiy-slovník-terminiv-nush-dlya-profesiynogo-movlennya-vchitelya-2018-rik-17057.html> (дата звернення: 27.08.2020).
24. Словник термінів і понять з дисципліни «Загальні основи педагогіки» та «Дидактика» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності «Початкова освіта» / уклад. К. І. Гоцуляк. Івано-Франківськ: ПНУ ім. Василя Стефаника, 2018. 38 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>